

Tussendoelenscan VO | Achtergrond

Inleiding

De Tussendoelenscan voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs helpt teamleiders en docenten Nederlands kritisch te kijken naar het huidige onderwijs. Welke lees- en schrijfdidactieken en aanpakken worden er op dit moment in de klas gehanteerd en waar zou een aanscherping in didactiek of aanpak gewenst zijn?

Uitgangspunt hierbij vormen de tussendoelen voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs ([Punt & de Krosse, 2012](#)). De tussendoelen zijn geformuleerd aan de hand van diverse subdomeinen die belangrijk zijn voor de lees- en schrijfontwikkeling. Voor leesvaardigheid gaat het om leesmotivatie, technisch lezen, leeswoordenschat, begrijpend lezen en het lezen van fictie. Voor schrijfvaardigheid worden tussendoelen beschreven voor de subdomeinen strategisch schrijven, spelling en interpunctie en reflecteren op geschreven taal.

Op basis van de ingevulde vragenlijsten – waarbij de coördinator zelf een keuze maakt welke docenten en welke subdomeinen bevestigd worden – wordt zowel een individueel rapport voor de docent als een groepsrapportage van de resultaten van alle bevestigde docenten opgesteld. Deze groepsrapportage is in eerste instantie alleen beschikbaar voor de coördinator. De rapportages vormen het uitgangspunt om met het team de discussie aan te gaan: wat doen we nu al en wat zouden we in de toekomst graag willen gaan doen?

N.B. Dit instrument is dus niet bedoeld om te meten in hoeverre tussendoelen zijn behaald.

Opbouw en structuur

De tussendoelenscan bestaat uit acht vragenlijsten. Eén vragenlijst richt zich op algemene didactiek, vijf vragenlijsten richten zich op de leesontwikkeling en twee vragenlijsten richten zich op de schrijfontwikkeling. De coördinator bepaalt zelf welke vragenlijst er aan de collega's wordt voorgelegd. De deelnemende docenten geven per item aan of de beschreven handeling door hem of haar 'onvoldoende', 'voldoende' of 'goed' wordt toegepast in de onderbouwklassen. Als de docent het idee heeft dat de handeling niet van toepassing is, wordt 'niet van toepassing' aangevinkt. Mocht

de docent de behoefte hebben om een toelichting bij het antwoord te geven, dan biedt het kader dat bij elke vraag op het scherm verschijnt daar de mogelijkheid voor.

Tabel 1: Tussendoelen, uitgesplitst naar diverse aspecten van het taalonderwijs.

(Sub)domein	Aantal items	Voorbeelditem
Algemene didactiek		
Algemene didactiek	8 items	Ik bespreek aan het begin van de les het lesdoel.
Leesvaardigheid		
Leesmotivatie	6 items	Ik laat de leerlingen hun leeservaringen met elkaar delen.
Technisch lezen	3 items	Ik weet welke leerlingen moeite hebben met technisch lezen.
Leeswoordenschat	11 items	Ik besteed aandacht aan figuurlijk taalgebruik, zoals uitdrukkingen en gezegdes.
Begrijpend lezen	24 items	Ik doe hardop denkend voor hoe een leesstrategie bij het lezen van een tekst toegepast kan worden.
Lezen van fictie	6 items	Ik laat personages in gelezen boeken typeren en karakteriseren.
Schrijfvaardigheid		
Strategisch schrijven	21 items	Ik laat leerlingen elkaars teksten reviseren en bespreken aan de hand van een stappenplan.
Spelling en interpunctie	8 items	Ik beoordeel de leerlingen op het gebruik van leestekens.

NB: Het subdomein Reflecteren op geschreven taal wordt bevraagd binnen de vragenlijsten Strategisch schrijven en Spelling en interpunctie.

Rapportage

De antwoorden op de vragenlijst worden automatisch en digitaal verwerkt in één rapportage waarin zowel de individuele resultaten als groepsresultaten van alle docenten zijn verwerkt. Hierbij wordt in een radargrafiek een totaalplaatje gegeven van de resultaten op alle (sub)taaldomeinen die in deze scan aan bod komen. Daarnaast worden per subtaaldomein de resultaten per vraag weergegeven. Hier wordt het taaldomein kort toegelicht en worden praktische suggesties gegeven om met dit taaldomein aan de slag te gaan.

De resultaten geven inzicht in de tussendoelen waaraan binnen bepaalde leerjaren al dan niet gewerkt wordt. Dit overzicht kan als uitgangspunt dienen om binnen de school de discussie met

elkaar aan te gaan: aan welke tussendoelen kunnen wij werken en hoe kunnen we dat realiseren? Nogmaals, dit instrument is dus niet bedoeld om te meten in hoeverre tussendoelen zijn behaald.

Aan de slag

Op basis van de ingevulde vragenlijsten wordt voor de scaninitiator en de rest van het team duidelijk in welke mate lees- en schrijfdidactieken door de verschillende docenten in de onderbouw van het voortgezet onderwijs gehanteerd worden. De rapportages bieden een aanleiding om met elkaar in discussie te gaan: Wat vinden wij belangrijk? Welke lees- en/of schrijfdidactieken kunnen we nog verder aanscherpen?

Aan de hand van de tussendoelen kan het onderwijs verder worden verbeterd. In rapportage worden per (sub)domein suggesties gegeven voor materialen en andere publicaties. Meer informatie over het werken met tussendoelen in het voortgezet onderwijs vindt u op www.werkenmettussendoelen.nl. Op deze website vindt u per taaldomein voorbeelden van lessen, werkvormen en formats die u kunt gebruiken bij het werken aan tussendoelen. Op deze website vindt u ook enkele discussievragen. Deze zijn bedoeld om de discussie binnen uw team over taalonderwijs en –beleid aan te wakkeren. Ze kunnen goed ingezet worden tijdens teambijeenkomsten waarin het stimuleren van taalvaardigheid van de leerlingen en het vormen van taalbeleid centraal staan.